

Opening 11-daagse Sint-Niklaas, 29 juni 2013

Geachte minister-president, parlementsleden, burgemeester, schepenen en gemeenteraadsleden,
Orde- en Sporendragers, mijnheer en mevrouw Buyse, erevoorzitter,
Geachte Sint-Niklazenaren
Geachte aanwezigen,
Beste **Vlaamse** vrienden

Waarvoor staat dat Vlaams eigenlijk? En: wat is de Vlaamse identiteit? Twee moeilijke vragen die je kan oplossen via een heel eenvoudige test: de 'Els De Scheppertest'. We zouden die ook de 'Nathalie Meskenstest' kunnen noemen of – waarom niet – de 'Kris Peeterstest'.

Doet het al een belletje rinkelen?

Deze 'Bekende Vlamingentest' gaat als volgt: we stellen in elk dorp van de wereld dezelfde vraag: nl. "Ken je Els De Schepper?" en duiden de positieve antwoorden aan op een kaart. De streek waar bijna 100% van de bevolking JA zegt, is Vlaanderen - en natuurlijk Sint-Niklaas in het bijzonder omdat Els De Schepper hier geboren is.

Onze omgeving vormt inderdaad onze persoonlijkheid en bepaalt onze identiteit (cf. nurture = opvoedingscontext, woonplaats, moedertaal). Naast een *nurture* is er ook een *nature*: een aantal eigenschappen van onze persoon of identiteit die door de natuur genetisch vastgelegd werden. Ik wil hier niet ingaan op het 'nature-' versus 'nurturedebat' tussen de filosofen Jean-Jacques Rousseau en John Locke. Maar het is een feit: Vlaanderen en Vlaams raak je niet meer kwijt. Vlaanderen homogeniseert ons. Een voorbeeld: het denken van veel Vlamingen over euthanasie is beïnvloed door het maatschappelijke debat met prof. Etienne Vermeersch, Marie-Rose Morel en Hugo Claus die eigenlijk in de eerste plaats in Vlaanderen bekend zijn.

De Vlamingen zijn echter geen kopieën van elkaar en er blijven zeker veel individuele verschillen. Maar ik ben het in ieder geval niet eens met de schrijver Dimitri Verhulst die een separatisme van 7 miljard staatjes bepleit, nl. voor elke wereldburger een. Hij voelt zich beperkt tot zijn paspoort. Dat is geen warm pleidooi, maar wel een met veel hubris/hoogmoed. Alsof ik dezelfde persoon zou zijn wanneer ik niet in Vlaanderen - volgens sommigen het Griekenland aan de Noordzee - maar in het echte Griekenland was geboren. Door andere invloeden zou ik dan ongetwijfeld een heel andere identiteit hebben ontwikkeld, ook al had ik dezelfde ouders als nu.

Er bestaan natuurlijk verschillende niveaus van identiteit.

Bij 9/11 voelde elke wereldburger zich betrokken.

In zijn eerste grote redevoering pleitte de Duitse president Joachim Gauck voor een *Europese identiteit*. Of denk aan de vooruitziende blik van August Vermeylen die de visie verdedigde dat de toekomst van Vlaanderen in Europees verband gezien moet worden en gebouwd moet zijn op culturele en economische krachten. Hij vatte in 1900 al zijn standpunt kernachtig samen in "Om iets te zijn moeten we Vlamingen zijn. Wij willen Vlamingen zijn om Europeërs te worden."

En Luc Van den Brande sprak als minister-president tijdens de Guldensporenviering van 1997 in Brugge de volgende bevlogen woorden: "Wie Europa wil bouwen zonder rekening te houden

met de diverse culturele identiteiten, zal nog veel ontgoochelingen oplopen. Zowel Europees, federaal als Vlaams beleid moet het identiteitsgevoel bij de grote meerderheid van de bevolking als determinerend instrument aanwenden in plaats van het als een handicap te beschouwen.” En dan is er het Vlaamse niveau dat we vanaf vandaag vieren naar aanloop van onze Vlaamse feestdag. Onze nieuwe Ordedrager Axel Buyse past omwille van zijn verdiensten op het terrein en als Vlaams Vertegenwoordiger bij de Europese Unie helemaal in dit plaatje.

Het pas verschenen onderzoek van Dave Sinardet naar de identiteitsgevoelens van parlementsleden spreekt voor zichzelf: geen enkel Vlaams parlements lid voelt zich blijkbaar enkel Belg. En, afhankelijk van tot welke partij men behoort, voelt men zich evenveel, enkel of meer Vlaming dan Belg.

De socioloog Mark Elchardus waarschuwde er jaren geleden al voor dat de globale economie landen ontwrict, mensen verplaatst, alom problemen van identiteit, multiculturaliteit en criminaliteit schept. En hij voegde hieraan toe: “Vrije markt, ontwortelde migranten en een politiek van de rancune en de angst: zo tekenen de contouren van de nieuwe wereldorde zich af.” Na de ontzuiling in ons land blijkt een nationale, in dit geval Vlaamse identificatie, de sterkste oriëntatie – of “de natie als laatste zuil”, zoals Paul Scheffer ooit schreef.

Een van de belangrijkste omgevingsfactoren die onze identiteit vormt, zijn de anderen en de manier waarop wij met elkaar omgaan en vooral praten of zelfs elkaar tegenspreken. Praten is **taal** en gaat over herkenbaarheid. (Ik kom zo dadelijk nog op het voor onze identiteit zo belangrijke aspect taal terug.) Alvast dit: met elkaar in het Nederlands kunnen praten, is de basis van gemeenschapsvorming, creëert samenhang en is onwaarschijnlijk prettig.

Geachte burgemeester, u formuleerde het zo toen u de Kardinaal Cardijnlaan twee weken geleden voor de vierde keer in zes jaar uitriep tot *Slimste straat*: “Samen dingen doen, elkaar leren kennen en de krachten bundelen wanneer het nodig is, daar heeft de maatschappij alleen maar baat bij.”

2

En dat is nodig - broodnodig - want om emotionele redenen zitten we met een staatsstructuur die - zeker in deze barre tijden - niet uitgerust is om op een performante manier te werken.

We zouden onze emoties moeten terugschroeven. Het gaat ook over een vrij banale vraag: met welke mensen gaan we een politiek niveau vormen waar geregeerd wordt en aan besluitvorming wordt gedaan? Met wie praten wij in de wereld?

Het politiek bedrijf in dit land lijkt wel de filmscene waar een gangster met zijn mes in de buik van de kapper die hem met een vlijmscherp mes aan het scheren is, zegt: "We gaan elkaar geen pijn doen, he vriend?". Dat is België. Wie de gangster is en wie de kapper, laat ik aan uw verbeelding over. (Ik zal er maar niet aan toevoegen dat beide rollen meestal gespeeld worden door een Italiaan.)

‘Stilstaan is achteruitgaan’ is een bekend Vlaams gezegde. Maar de voorstanders van het status quo winnen in dit land. Kies voor het status quo en je hebt het federale beleid in dit land: een non-beleid met allerhande grendels en compromissen zodat wie geen verandering wilt, wint. Onder het motto: "Het kon erger." Dit zou eigenlijk een perfect wapenschild voor België kunnen zijn: " 't Kon erger." En inderdaad, we doen het beter dan Zimbabwe.

We moeten ons daarom focussen op een ander niveau, meer bepaald het Vlaamse niveau maar daarbij eerder kiezen voor een sterke buur dan voor een armlastige halfbroer.

Alleen mogen we onze troeven niet verwaarlozen. Sta mij toe dat ik even bij een ervan stilsta: ons **onderwijs** dat vandaag nog behoort bij de top 7 van de wereld. Maar: onze onderwijshervormers

moeten wel dringend naar de Nederlandse les. De tekst over de hervorming van het secundair onderwijs heet niet alleen ‘Masterplan’ maar heeft het verder ook nog over stakeholdersgroepen (in de eerste zin al), scolarisatiegraad, non-paper, via de “eindtermgerelateerde leerplandoelstellingen de differentiatie-inspanningen consolideren” en verder moet er veel gescreend, geformat en geüpdatet worden. We moeten niet onnozel doen: leenwoorden – ook Engelse – verlevendigen een taal maar er zijn grenzen als je niemand wil uitsluiten. Want onze taal is de sleutel om achterstand en uitval te voorkomen. Dat vergt inspanningen, op alle niveaus en van alle betrokkenen. Ik noemde al de geplande onderwijshervormers, maar ik denk ook aan professionalisering van niet-taalleraren op het vlak van taalontwikkelen lesgeven. Leerlingen en studenten maken namelijk de transfer niet tussen wat ze leren in de les Nederlands en in wat ze moeten kennen in de niet-taallessen. Voeg daaraan de vaststelling toe dat taal een te ontwikkelen competentie is en de conclusie is duidelijk: vanaf de kleuterklas moet er door taalcompetente leraren aan taalontwikkeling gedaan worden.

De boodschap van de drie taalkundigen van de Universiteit Antwerpen in hun boek ‘De manke usurpator. Over het verkavelingsvlaams’ dat het ‘schoon Vlaams’ of de tussentaal niet erg is in het onderwijs, is daarom nefast. De norm van het Standaardnederlands als instructie- en voertaal voor het onderwijs mag in geen geval versoepeld worden. Zogenaamde ‘hi-mails’ en in sms-taal kunnen bijvoorbeeld niet in een formele context, wel naar vrienden.

Goede mentoren hebben we nodig die leerlingen wijzen op de verscheidenheid van de taalregisters die ze, naar gelang de context, kunnen bewonen. Het onderwijs moet ze aan jongeren signaleren maar moet ze niet aanleren of hanteren.

Goede mentoren hebben we nodig die studenten erop wijzen dat het Nederlands evenwaardig is aan het Frans, Engels of Spaans. Dat Nederlands ook sexy, cool, vermakelijk, muzikaal en poëtisch kan zijn.

Goede mentoren hebben we nodig die herinneren aan Huig de Groot/Grotius die het Nederlands hanteerde als volwaardige taal voor rechtsdocumenten. Of aan Simon Stevin die beweerde dat het Nederlands beter geschikt is voor kennisoverdracht dan Grieks of Latijn of een andere moderne taal, en die een heleboel nieuwe woorden bedacht als wiskunde, meetkunde of wijsbegeerte als equivalent voor Latijnse termen.

In onze voortdurend meer intercultureel wordende samenleving is het essentieel dat je een correct en begrijpelijk AN spreekt om niemand uit te sluiten. Ik weet niet hoe de situatie hier in Sint-Niklaas is maar in Antwerpen en in mijn thuisstad Lokeren alleen al heeft meer dan de helft van de kinderen die vandaag geboren wordt een andere taal dan het Nederlands. Dat zal een stevige impact hebben op het onderwijs. We kunnen van leerkrachten niet verlangen dat ze onderwijs in 15 verschillende talen aanbieden. Alleen Standaardnederlands kan hier de voertaal zijn. Dat ervaar ik ook in mijn beroepspraktijk waar ik dagelijks geconfronteerd word met NT2-studenten die moeilijkheden hebben om het dialect of de tussentaal van hun medestudenten en docenten te begrijpen, met negatieve gevolgen voor hun slaagkansen.

Geert Van Istendael, de ontwerper van het begrip ‘Verkavelingsvlaams’ vindt dat ze ‘zijn taal, het Nederlands, bedreigt, en haar voedingsbodem, het dialect, vertrapt’. Hij reageerde op zijn typische manier in het ‘Brussels’ dialect en legde daarbij de vinger op de zere plek: “Gijle preekt wel emancipatie, maar in feite breekte d’emancipatie”.

Luc Van der Kelen bevestigt en wijst terecht op het feit dat inwijkelingen die het integratieprogramma hebben gevolgd tegenwoordig soms beter Nederlands spreken dan de Vlamingen zelf. Hij roept op om opnieuw wat meer discipline te hebben.

De Nederlandse auteur A.F.Th. van der Heijden sprak een mooi dankwoord uit toen hij begin vorige maand de P.C.Hooftprijs kreeg: “De economie, het politieapparaat, de hele samenleving .. het drijft allemaal op taal. Alles wordt door taal gevoed. Alles is taal. Zelfs bezuinigen gaat niet

zonder. Klinkende munt zonder woorden bestaat niet. [...] Zonder die levende taal geen plastische verslaggeving van rampen, vreugdevuren, sportpresentaties. Zonder vitaal gehouden taal geen troonrede, geen abdicatie, geen televisie. [...] Ik hecht er daarom aan de Nederlandse taal te bedanken voor haar diensten door de jaren heen.”

Ik voeg aan zijn woorden graag een oproep toe voor meer taalfierheid, meer taalzorg, meer taalwaakzaamheid, of om het op z'n Fins te zeggen: meer “sisu”. Meer wilskracht, moed en volharding” dus, voor steun ook om op te komen voor een degelijk cultuurtaalbeleid. Zodat de GPS niet op een Vlaamse of op een Nederlands taalmodule moet ingesteld worden, zodat Nederlandse en Vlaamse TV-programma's niet meer ondertiteld moeten worden, zodat programmamakers bewust aandacht besteden aan de taal van hun acteurs die nu overwegend met een flink Brabants-Antwerps gekleurd Verkavelingsvlaams spreken.

Geachte aanwezigen

Naar aanloop van 11 juli kijken heel wat Vlamingen terug naar wat we in de voorbije jaren bereikt hebben. Dat is niet min, minister-president.

De Vlaamse opstand van het begin van de veertiende eeuw wortelde in een Vlaamse economische macht die beknot, afgeroomd en bedreigd werd.

We zijn van ver gekomen. De hardste tijden zijn voorbij. Maar we zijn er nog niet.

Nu, 711 jaar later, kan Vlaanderen nog onvoldoende zijn economische sterkte uitspelen. Laten we daarom in Vlaanderen de krachten bundelen, eensgezind, samen de neuzen in dezelfde richting. Laten we strategisch denken en handelen. Met de moeder der verkiezingen in het verschiet wil ik u de woorden van wijlen prof. Robert Senelle niet onthouden: “Vlaanderen telt veel politici maar weinig staatslieden. De tijd van eindeloze palavers is voorbij. Aan de horizon kijkt de geschiedenis toe. Een regering is niet de schepper van een tijdperk maar de schepping daarvan. Op de schouders van Vlaamse staatslieden rust een historische verantwoordelijkheid. Geven ze blijk van zwakheid dan betekent het een ramp voor het volk.”

4

Wij proberen vanuit het middenveld met onze Beweging Vlaanderen-Europa ons steentje bij te dragen. Met onze steun aan burenfesten bijvoorbeeld beogen we een positief verhaal van engagement en samenhang te koppelen.

In mijn inleiding had ik het al over verschillende niveaus die onze identiteit bepalen. Het ‘Thuis-Trend-rapport van ILIV, het Kenniscentrum over het belang van thuis’ besluit dat hoe beter we samenleven, hoe beter het gaat met ons thuisgevoel, hoe gelukkiger we zijn. Vroeger was er een collectief leven. Kinderen speelden op straat. Maar vandaag hangen onze levens niet meer samen. Het is dus goed nieuws als blijkt dat mensen toch contact willen met hun buur én als ze initiatieven nemen die goed zijn voor een buurt.

Wat in ieder geval vaststaat, is dat de Guldensporendag elk jaar terugkomt en dat Vlaanderen die dag steeds beter beleeft en stoffeert, mede dank zij de vele evenementen n.a.v. onze 11-daagse Vlaanderen Feest. Maar we zijn er nog niet: 11 juli is nog altijd niet wat the *Fourth of July* voor Amerikanen betekent, of *Koninginnedag* voor de Nederlanders, of *le 14 juillet* voor de Fransen. Elf juli roept nog niet dat massagevoel op. Maar dat het samenhangsgevoel elk jaar groeit, stel ik zeker vast als ik burenfesten bezoek of aangesproken word door concertgangers tijdens onze Vlaanderen Muzieklandconcerten. Op officiële academische zittingen ontmoet ik minder en minder Vlamingen die er ‘van moetens’ bij zijn. Integendeel, elk jaar stijgt het aantal vooral jonge zelfbewuste Vlamingen dat aan de Vlaanderen Feest 11-daagse meedoet.

Het is daarom voor mij als voorzitter van de 11-daagse Vlaanderen Feest! vandaag een heugelijke dag. Hier in deze prachtige bijna 800 jaar oude hoofdstad van het Land van Waas mogen wij de 11de editie van ‘Vlaanderen Feest!’ plechtig openen.

Mijnheer de burgemeester, wij hadden ons voor de opening van de 11-daagse geen mooier kader kunnen voorstellen. Hartelijk dank voor de gastvrijheid.

In heel Vlaanderen vinden er vanaf vandaag tot en met 11 juli feesten plaats naar aanleiding van de historische gebeurtenis van meer dan 700 jaar geleden. Wij proberen er zo veel mogelijk Vlamingen bij te betrekken, met de nadruk op “samenhorigheid” als aanloop naar onze Vlaamse feestdag samen met de Vlaamse overheid, de gemeentebesturen, verenigingen en zijn burgers. De belangrijkste doelstelling is de Vlaamse identiteit en cultuur uitdragen door de historische Guldensporenslagherdenking en het rijke Vlaamse cultuurverleden te verbinden met de hedendaagse Vlaamse identiteitsbeleving.

Deze feesten vinden plaats in de duizenden buurten- en verenigingen in heel Vlaanderen. (Hier in Sint-Niklaas alleen al zijn er een tiental buurtfeesten.)

Ik nodig u graag uit op enkele hoogtepunten:

- Noteer zeker **4 juli** wanneer we in het kader van ons streven naar meer aandacht voor Vlaamse publieksdiplomatie voor de tweede keer de Grote Prijs Minister-President van Vlaanderen in **Antwerpen** zullen uitreiken aan een jong baanbrekend talent tussen de 18 en 35 jaar die een innovatief idee met bedrijfseconomisch potentieel heeft dat Vlaanderen internationaal mee op de kaart zal zetten. De klemtoon ligt daarbij op misschien wel onze belangrijkste Vlaamse troef: **‘baanbrekend vakmanschap’**.

- Ik denk ook aan **Aalst** waar op **10 juli** Luc Devoldere, hoofdredacteur van Ons Erfdeel, namens onze Beweging Vlaanderen-Europa een Gulden Spoor voor Culturele Uitstraling zal krijgen.

- En op **11 juli** vindt in het stadhuis van **Antwerpen** de absolute climax plaats met de toekenning van een Gulden Spoor voor Economische Uitstraling aan de familie Van Rompuy bekend van de Vlaamse bank Argenta.

Rest mij enkel nog u allen – aan de start van de 11-daagse Vlaanderen Feest! - een prettige feestdag binnenkort op 11 juli toe te wensen.

Onthoud het: de feestdag van de Vlaamse samenhorigheid.

Mijn feestdag, úw feestdag, ... ónze feestdag.

An De Moor, Kluisstraat 23, 9160 Lokeren
GSM 0175 62 00 98
E-mail: adm.ave@skynet.be